

Školská smernica: Etické používanie generatívnej umelej inteligencie (GenAI) – VINE

1. Úvod a východiská

Táto smernica stanovuje školské pravidlá pre používanie generatívnej umelej inteligencie (GenAI) vo vyučovaní a v učení. Vzťahuje sa na všetkých žiakov a všetkých učiteľov školy, ako aj na iných členov školskej komunity, ktorí so žiakmi pracujú vo vzdelávacom procese (napr. školskí podporní odborníci, externí lektori).

Cieľom smernice je zabezpečiť, aby využívanie GenAI vo vzdelávaní rešpektovalo základné etické princípy učenia – hodnoty, integritu, podporu a rovnosť – v súlade s rámcom VINE (Values–Integrity–Nurture–Equity).

Smernica zároveň upozorňuje na dôležité etické a technické obmedzenia GenAI, ako sú:

- Halucinácie (vymýšľanie si faktov): AI môže generovať presvedčivo znejúce, no nepravdivé alebo neoverené informácie.
- Predpojatosť (bias): Výstupy AI môžu obsahovať skreslenia odrážajúce stereotypy, nevyvážené dáta alebo kultúrne nerovnosti.

Škola preto kladie dôraz na kritické myslenie, transparentnosť a rozvoj digitálnej gramotnosti, aby žiaci aj učitelia dokázali s GenAI pracovať bezpečne, uvedomelo a zodpovedne.

2. Hodnoty (Values): GenAI v službe učenia

Používanie generatívnej umelej inteligencie (GenAI) v škole vychádza z presvedčenia, že technológia má slúžiť na podporu učenia, nie na jeho obchádzanie. Smernica stavia na hodnotách dôvery, zmysluplnosti a transparentnosti.

Zásady:

- GenAI ako nástroj, nie náhrada: Jej úlohou je pomáhať pri objasňovaní, tréňovaní alebo hľadaní inšpirácie – nie nahrádzať vlastné myslenie, tvorbu a hodnotenie.
- Zmysel zadania má rozhodovať o jeho forme: Učitelia majú pri navrhovaní každej úlohy alebo výstupu vopred zohľadniť, že žiak môže využiť GenAI. Preto majú byť zadania navrhnuté tak, aby bolo zrejmé, či skúmajú porozumenie alebo samostatnú prácu žiaka, alebo či ide o priestor, kde je použitie AI prípustné a rozvíjajúce.
- Transparentnosť ako štandard: Použitie GenAI zo strany žiakov alebo učiteľov musí byť vždy označené. Všetci žiaci musia mať informovaný súhlas rodiča so zapojením do aktivít, kde sa

používa GenAI. Rodičia majú právo vyjadriť nesúhlas. Škola zabezpečí alternatívne postupy tam, kde je to nevyhnutné.

- Etické zásady platia pre všetky formy AI: Rovnaké pravidlá sa vzťahujú na používanie nástrojov GenAI v textovej, obrazovej, zvukovej aj video forme (napr. ChatGPT, Gemini, Copilot, DALL·E, Synthesia, ElevenLabs).
- Odporúčané nástroje GenAI: Škola uverejní a pravidelne aktualizuje zoznam odporúčaných a schválených nástrojov GenAI, ktoré rešpektujú: ochranu osobných údajov, vekovú vhodnosť, kvalitu a transparentnosť výstupov, možnosť jasného označenia vygenerovaného obsahu.

3. Integrita (Integrity): Poctivosť a dôvera vo vzdelávaní

Integrita je základom dôvery medzi žiakmi, učiteľmi a rodičmi. Používanie AI musí byť vždy transparentné a etické, aby nedochádzalo k deformácii vzdelávacieho procesu alebo hodnotenia.

Zásady:

- Označenie výstupov: Každý výstup vytvorený s pomocou GenAI musí byť označený. V prípade neoznačenia sa považuje za porušenie školských pravidiel.
- Zákaz podvádzania: GenAI sa nesmie používať na podvádzanie, vytváranie nepravdivých údajov, falšovanie informácií ani na obchádzanie vlastnej zodpovednosti pri učení.
- Kritická kontrola: Žiaci aj učitelia sa učia overovať výstupy GenAI, odhaľovať možné chyby (halucinácie, bias) a niesť zodpovednosť za ich správnu interpretáciu.
- Odvolateľnosť rozhodnutí: Ak bola GenAI použitá pri hodnotení, žiak a rodič o tom vedia a môžu požiadať o ľudské preverenie.

4. Podpora (Nurture): Rozvoj a bezpečie pri učení s AI

Škola sa zaväzuje vytvárať podporné prostredie, v ktorom sa žiaci aj učitelia môžu bezpečne učiť pracovať s GenAI a rozvíjať svoje zručnosti.

Zásady:

- Sprievodné učenie: Učitelia sú sprievodcami pri používaní GenAI – vedú žiakov k tomu, ako klásť otázky, ako reflektovať a ako upravovať výstupy.
 - Tvorivé a reflexívne použitie: AI je nástrojom pri objavovaní, premýšľaní, vytváraní návrhov či precvičovaní – nie nástrojom na kopírovanie.
- Digitálna a emočná bezpečnosť: Nezdieľame osobné údaje, nevyužívame AI na zosmiešňovanie, nátlak či vylučovanie.

5. Rovnosť (Equity): Prístup, ochrana, spravodlivosť

Škola garantuje, že žiaci a učitelia budú mať rovnaký a bezpečný prístup k AI technológiám bez ohľadu na svoje domáce podmienky, technické možnosti alebo predchádzajúce skúsenosti.

Zásady:

- Podpora pre všetkých: Škola zabezpečí základné vzdelávanie o etickom a funkčnom využívaní GenAI pre všetkých žiakov aj učiteľov. Pre učiteľov bude škola organizovať priebežné vzdelávanie a zdieľanie príkladov dobrej praxe.
- AI v hodnotení: Učitelia môžu využívať GenAI na podporu hodnotenia (napr. vytváranie rubriík, spätnej väzby, sumarizáciu portfólií), nikdy nie ako jediný podklad hodnotenia. Konečné hodnotenie musí byť vždy overené a schválené učiteľom. V prípade, že bola GenAI použitá pri hodnotení alebo odporúčaní, musí to byť žiakovi a rodičovi oznámené. Žiaci a rodičia majú právo spochybníť rozhodnutie, na ktorom sa podieľala AI, a požiadať o ľudské preverenie.
- Ochrana osobných údajov a súkromia: Učitelia ani žiaci nesmú zadávať do nástrojov GenAI žiadne osobné údaje, identifikačné informácie, školské hodnotenia, zdravotné či rodinné údaje bez výslovného súhlasu dotknutej osoby (resp. zákonného zástupcu). Škola bude používať len nástroje, ktoré sú v súlade s GDPR a smernicami ochrany údajov.
- Spravodlivý prístup: Škola zabezpečí prístup k AI nástrojom, aby nikto nebol znevýhodnený kvôli domácim podmienkam. V hodnotení sa zohľadňuje aj miera podpory a dostupnosti technológie, aby sa predišlo nespravodlivému porovnávaniu.

6. Označovanie režimu zadaní (Bez AI / S podporou AI / AI integrovaná)

Pri zadaní učiteľ uvedie povolený režim, očakávaný rozsah práce s AI a kritériá hodnotenia.

- Bez AI (AI nepovolená): hodnotí sa samostatné poznanie/zručnosti.
- S podporou AI (AI povolená vymedzená): AI možno použiť v určenom rozsahu (napr. návrhy/štruktúra/jazyk);
- AI integrovaná (AI je súčasťou hodnotenia): hodnotí sa aj kvalita promptov, verifikácia a reflexia.

Príloha A: Odporúčané nástroje a služby GenAI

Nástroje používané v škole musia spĺňať zásady ochrany údajov, vekovej primeranosti a transparentného označovania výstupov.

- Text / multimodálne: ChatGPT (OpenAI), Gemini (Google), Copilot (Microsoft), Claude (Anthropic), Perplexity
- Preklad / štýl: DeepL Write
- Obrázky a grafika: DALL-E, Canva AI
- Audio / video: ElevenLabs (TTS), Descript, Synthesia

Príloha B: Informovaný súhlas zákonného zástupcu

Súhlasím s tým, aby moje dieťa _____ (meno a priezvisko) využívalo v rámci vzdelávacích aktivít školy schválené nástroje generatívnej umelej inteligencie (GenAI) na účely učenia, tvorby, reflexie a podpory porozumenia.

Bol/a som oboznámený/á s etickými princípmi ich používania, ako aj so zoznamom odporúčaných nástrojov a rizikami súvisiacimi s ich využívaním.

Beriem sa na vedomie, že údaje dieťaťa nebudú do týchto nástrojov zadávané bez výslovného súhlasu, a že výstupy vytvorené s pomocou GenAI budú vždy označené.

Platnosť súhlasu: od _____, možnosť kedykoľvek odvolať písomne/e-mailom u triedneho učiteľa alebo vedenia školy.

Pri nesúhlase škola zabezpečí primerané alternatívne zadania bez znevýhodnenia dieťaťa.

Dátum: _____

Podpis zákonného zástupcu: _____